หนังสือพิมพ์ (Newspaper) มติชน ออนไลน์
วันที่ (Date) 24 พฤศจิกายน 2569 **หน้า (Page)** -
หัวข้อข่าว (Headlines) เปิดภาวะสังคมไทยไตรมาส3 จ้างงานพุ่ง 5.7%-ท่วมฉุดศก. 4.5 หมื่นล้าน

เปิดภาวะสังคมไทยไตรมาส3 จ้างงานพุ่ง 5.7%-ท่วมฉุดศก. 4.5 หมื่นล้าน

หมายเหตุ – *นายดนุชา พิชยนันท์ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) แถลงรายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาส 3/2569 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน*

ภาพรวมตลาดแรงงานไทยในไตรมาสนี้ยังคงส่งสัญญาณขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง ตามทิศทางการฟื้นตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศ โดยพบว่ามีจำนวนผู้มีงานทำรวมทั้งสิ้นอยู่ที่ 42.1 ล้านคน ขยายตัว 5.7% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2568 แบ่งออกเป็นแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมจำนวน 29.8 ล้านคน ขยายตัว 6.4% ซึ่งได้รับแรงขับเคลื่อนสำคัญจากการฟื้นตัวของการลงทุนภาคเอกชน ภาคการส่งออกที่กลับมาขยายตัว รวมถึงภาคบริการและการท่องเที่ยวที่มีความคึกคักมากขึ้น โดยเฉพาะในสาขาก่อสร้าง สาขาโรงแรม และภัตตาคารที่มีความต้องการจ้างงานเพิ่มขึ้นอย่างโดดเด่น เพื่อรองรับโครงการลงทุนและการเดินทางท่องเที่ยวที่ทยอยฟื้นตัว

ขณะที่แรงงานในภาคเกษตรกรรมมีจำนวนอยู่ที่ 12.3 ล้านคน ขยายตัว 4.1% แม้ในเชิงปริมาณจะสะท้อนว่าภาคเกษตรยังคงทำหน้าที่เป็นแหล่งรองรับแรงงานที่สำคัญของประเทศ แต่ในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจกลับเป็นโจทย์ใหญ่ที่ภาครัฐและทุกภาคส่วนต้องเร่งแก้ไขอย่างจริงจัง เนื่องจากปัจจุบันภาคเกษตรกรรมรองรับกำลังแรงงานสูงถึง 28% ของกำลังแรงงานทั้งประเทศ แต่กลับสร้างสัดส่วนรายได้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (จีดีพี) ได้เพียง 8.8% เท่านั้น ความเหลื่อมล้ำระหว่างสัดส่วนแรงงานกับมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สร้างได้ สะท้อนถึงปัญหาผลิตภาพการผลิตในภาคเกษตรที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ภายใต้ตัวเลขการจ้างงานในภาพรวมที่ดูเหมือนจะขยายตัวได้ดี แต่ตลาดแรงงานไทยยังคงซ่อนสัญญาณความเปราะบางหลายประการที่ต้องติดตามและเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด โดยในไตรมาส 3 พบจำนวนผู้ว่างงานรวมอยู่ที่ 4.3 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงาน 1.02% ปรับตัวเพิ่มขึ้นจากระดับ 0.76% หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นสูงถึง 41.4% ซึ่งถือเป็นการปรับตัวกลับขึ้นมาอยู่ในระดับเดียวกับเมื่อ 2 ปีก่อน สะท้อนให้เห็นว่าแม้เศรษฐกิจโดยรวมจะเดินหน้าต่อได้ แต่การดูดซับแรงงานในบางกลุ่มกลับเริ่มตึงตัวมากขึ้น

เมื่อพิจารณาลงลึกถึงลักษณะของผู้ว่างงาน พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ออกจากงานเดิมมากกว่าผู้ที่ไม่เคยทำงานมาก่อน โดยเฉพาะในสาขาการผลิตที่มีจำนวนผู้ว่างงานปรับตัวเพิ่มขึ้นมากที่สุด สัญญาณดังกล่าวสะท้อนถึงแรงกดดันในภาคอุตสาหกรรม ที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันจากสินค้านำเข้า การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิต และการปรับโครงสร้างต้นทุนของสถานประกอบการ ส่งผลให้การจ้างงานในภาคการผลิตมีความไม่แน่นอนมากขึ้น ทำให้สถานการณ์การหางานใหม่ในระยะต่อไปเริ่มทำได้ยากขึ้นกว่าที่ผ่านมา

ข้อมูลดังกล่าวมีความสอดคล้องกันอย่างชัดเจนกับตัวเลขผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ซึ่งถือเป็นแรงงานในระบบที่มีความมั่นคงในระดับหนึ่ง โดยพบว่า อัตราการว่างงานของผู้ประกันตนปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 1.99% ในช่วงเดียวกันของปีก่อน มาอยู่ที่ 2.47% หรือคิดเป็นจำนวนประมาณ 3 แสนคน ซึ่งเป็นระดับที่ขยับเข้าไปใกล้เคียงกับช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดโควิด-19 สะท้อนให้เห็นว่าแรงกระเพื่อมในภาคธุรกิจกำลังส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงในการจ้างงานของแรงงานในระบบ และเป็นสัญญาณเตือนที่หน่วยงานด้านแรงงานและเศรษฐกิจต้องเร่งหามาตรการรองรับก่อนที่สถานการณ์จะลุกลามในวงกว้าง

เมื่อจำแนกปัญหาการว่างงานตามกลุ่มอายุและระดับการศึกษา พบภาพที่น่ากังวลอย่างยิ่งในกลุ่มคนรุ่นใหม่ โดยกลุ่มเยาวชนอายุ 15-19 ปี มีอัตราการว่างงานปรับตัวเพิ่มขึ้นสูงสุดอยู่ที่ระดับ 7.6% ขณะที่กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีอัตราการว่างงานอยู่ที่ 2.0% แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เพิ่งก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานยังคงเผชิญอุปสรรคในการหางานที่ตรงกับวุฒิการศึกษาและทักษะที่มีอยู่

ประเด็นที่สภาพัฒน์ให้ความสำคัญและแสดงความห่วงใยอย่างมากคือ สถานการณ์ของผู้ว่างงานระยะยาว หรือผู้ที่ว่างงานติดต่อกันตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ซึ่งพุ่งสูงขึ้นถึง 45.0% มาอยู่ที่จำนวน 9.3 หมื่นคน โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์การทำงานมาก่อน ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว ที่น่าจับตาอย่างยิ่งคือ 51.4% หรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ว่างงานระยะยาวทั้งหมด อยู่ในกลุ่มเยาวชนและนักศึกษาจบใหม่อายุ 15-24 ปี ตัวเลขนี้สะท้อนอย่างชัดเจนถึงปัญหาความไม่สอดคล้องกัน ระหว่างทักษะแรงงานที่ผลิตออกมาจากระบบการศึกษากับความต้องการที่แท้จริงของอุตสาหกรรมสมัยใหม่

หากปล่อยให้กลุ่มเยาวชนและนักศึกษาจบใหม่ต้องเผชิญกับภาวะว่างงานยาวนานตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของวัยทำงาน จะก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อเส้นทางอาชีพในระยะยาว ทั้งในแง่ของการสูญเสียโอกาสในการสั่งสมประสบการณ์ การถดถอยของทักษะการทำงาน และศักยภาพในการหารายได้ในอนาคต ท้ายที่สุดจะกลายเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจและทุนมนุษย์ของประเทศ ตลาดแรงงานไทยยังเผชิญกับภาวะความไม่สมดุลของชั่วโมงการทำงานอย่างชัดเจนในลักษณะสองขั้ว ด้านหนึ่งพบว่าจำนวนผู้ทำงานต่ำระดับ หรือผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และยังคงต้องการทำงานเพิ่มเติมเพื่อหารายได้ มีจำนวนอยู่ที่ประมาณ 2.0 แสนคน พุ่งสูงขึ้นถึง 43.6% สะท้อนให้เห็นว่ายังมีแรงงานอีกจำนวนมากในระบบเศรษฐกิจที่ไม่ได้รับการจ้างงานอย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้มีชั่วโมงการทำงานและรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในภาวะที่ค่าครองชีพยังทรงตัวอยู่ในระดับสูง

ขณะที่อีกด้านหนึ่ง กลับพบปัญหาการทำงานหนักเกินเวลาที่ทวีความรุนแรงขึ้น โดยกลุ่มผู้ทำงานล่วงเวลาที่มีชั่วโมงการทำงานตั้งแต่ 50 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ขึ้นไป ปรับตัวเพิ่มขึ้น 10.2% มีจำนวนอยู่ที่ประมาณ 7.1 ล้านคน หรือคิดเป็น 16.7% ของผู้มีงานทำทั้งหมดทั่วประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น ในจำนวนดังกล่าวพบว่ามีแรงงานมากถึงราว 5.3 ล้านคน ที่ต้องทำงานหนักเกินเวลาตั้งแต่ 55 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ขึ้นไป ซึ่งเกินกว่าเกณฑ์มาตรฐานการทำงานที่เหมาะสมต่อสุขภาวะของมนุษย์ ในมิติของรายได้และกำลังซื้อของแรงงานไทย มีแรงกดดันที่น่ากังวลเช่นกัน โดยพบว่าแม้ค่าจ้างเฉลี่ยของลูกจ้างภาคเอกชนโดยรวมจะอยู่ในระดับทรงตัว ไม่ได้ปรับลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระกลับเผชิญกับรายได้ที่หดตัวลง โดยมีรายได้จากการทำงานเฉลี่ยอยู่ที่ 15,618 บาทต่อคนต่อเดือน ปรับตัวลดลง 1.98% ที่สำคัญ เมื่อนำตัวเลขค่าจ้างและรายได้มาหักผลของอัตราเงินเฟ้อ ซึ่งปรับตัวเพิ่มขึ้น 2.44% พบว่าค่าจ้างที่แท้จริงในภาพรวมของแรงงานไทยปรับตัวลดลงถึง 3.27% สะท้อนภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจว่า แม้แรงงานจะมีงานทำและได้รับค่าจ้างเป็นตัวเงินเท่าเดิม แต่กำลังซื้อที่แท้จริงกลับถูกกัดกร่อนลงอย่างต่อเนื่องจากระดับราคาสินค้าและค่าครองชีพที่ปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ครัวเรือนแรงงานต้องแบกรับภาระรายจ่ายที่ตึงตัวมากขึ้นในการดำรงชีวิตประจำวัน

ภาวะรายได้ที่แท้จริงหดตัวดังกล่าวยังเดินสวนทางกับภาระหนี้สินที่ยังคงอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลสถานการณ์หนี้สินครัวเรือนไทยในไตรมาสที่ 2/2569 ขยับตัวขึ้นมาแตะระดับ 16.43 ล้านล้านบาท ซึ่งยังคงเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างที่สำคัญ กดดันความสามารถในการจับจ่ายใช้สอยและการบริโภคภาคเอกชนในระยะถัดไป เมื่อแรงงานมีค่าจ้างที่แท้จริงลดลงแต่ต้องเผชิญกับภาระหนี้สินที่สูง ทำให้ภาคครัวเรือนไทยยังคงตกอยู่ในภาวะเปราะบาง มีเงินออมจำกัด และมีพื้นที่ในการรองรับแรงกระแทกทางเศรษฐกิจหรือเหตุฉุกเฉินในชีวิตประจำวันได้น้อยมาก อีกทั้งเศรษฐกิจและสังคมไทยในช่วงที่ผ่านมายังต้องเผชิญกับแรงกระแทกซ้ำเติมอย่างหนักจากสถานการณ์อุทกภัยในปี 2569 ที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศ โดยประเมินมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจรวมจากอุทกภัยครั้งนี้อยู่ที่ประมาณ 4.5 หมื่นล้านบาท ซึ่งกระจายผลกระทบเป็นวงกว้างไปยัง 3 ภาคเศรษฐกิจหลักของประเทศ

ภาคเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบหนักที่สุดคือภาคเกษตรกรรม คิดเป็นมูลค่าความเสียหายรวมกว่า 2.2 หมื่นล้านบาท โดยเฉพาะในหมวดพืชที่มีพื้นที่เพาะปลูกได้รับความเสียหายเกือบ 2 ล้านไร่ หรือประมาณ 1.859 ล้านไร่ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเกษตรกรจำนวน 176,004 ราย คิดเป็นมูลค่าความเสียหายสูงถึง 21,534.67 ล้านบาท รองลงมาคือ ความเสียหายในหมวดปศุสัตว์มูลค่า 472.90 ล้านบาท และหมวดประมงมูลค่า 348.34 ล้านบาท ความเสียหายเหล่านี้ไม่เพียงทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงในช่วงปลายปี แต่ยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อรายได้และความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ประสบภัย

ส่วนภาคอุตสาหกรรมได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจรวมกว่า 1.82 หมื่นล้านบาท ความเสียหายส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมและจังหวัดที่เป็นฐานการผลิตสำคัญของประเทศ ส่งผลให้กระบวนการผลิต การขนส่งวัตถุดิบ และการกระจายสินค้าต้องหยุดชะงักลงชั่วคราว รวมถึงสร้างภาระต้นทุนเพิ่มเติมให้แก่ผู้ประกอบการในการฟื้นฟูเครื่องจักรและสายการผลิตให้กลับมาดำเนินการได้ตามปกติ ขณะที่

ภาคบริการและการท่องเที่ยวได้รับความเสียหายรวมกว่า 4.5 พันล้านบาท ซึ่งเป็นผลจากการที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติตัดสินใจยกเลิกการจองที่พักและเลื่อนแผนการเดินทางในช่วงที่เกิดสถานการณ์น้ำท่วมคิดเป็นสัดส่วนราว 10-20% ส่งผลให้ผู้ประกอบการโรงแรม ร้านอาหาร และธุรกิจเกี่ยวเนื่องในพื้นที่ท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบต้องสูญเสียรายได้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกเหนือจากความเสียหายต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจในทั้ง 3 ภาคส่วนแล้ว สถานการณ์อุทกภัยในปี 2569 ยังสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินของประชาชนเป็นวงกว้าง โดยมีที่อยู่อาศัยของประชาชนได้รับความเสียหายจำนวนทั้งสิ้น 80,169 หลัง และรถยนต์ได้รับความเสียหายอีกประมาณ 100,000 คัน คิดเป็นมูลค่าความเสียหายเบื้องต้นต่อทรัพย์สินประชาชนรวมสูงถึง 50,726 ล้านบาท ซึ่งเป็นภาระค่าใช้จ่ายก้อนใหญ่ที่ประชาชนจำนวนมากต้องแบกรับในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและยานพาหนะท่ามกลางภาวะหนี้สินครัวเรือนที่ตึงตัวอยู่ก่อนแล้ว

ด้านข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ เพื่อดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ระบบเศรษฐกิจในระยะต่อไป ได้แก่ 1.ภาครัฐและภาคเอกชนควรให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลชั่วโมงการทำงานให้มีความเหมาะสมควบคู่กับการดูแลสุขภาพของแรงงานอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันผลกระทบ
จากภาวะการทำงานหนักเกินเวลาและปัญหาสุขภาพเรื้อรังของแรงงานกว่า 5.3 ล้านคน 2.ต้องเร่งพัฒนาและปรับทักษะแรงงาน (Upskill และ Reskill) ให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมสมัยใหม่และทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เพื่อลดปัญหาการว่างงานในกลุ่มเยาวชน นักศึกษาจบใหม่และกลุ่มผู้ว่างงานระยะยาว รวมถึงสร้างกลไกเชื่อมโยงตลาดแรงงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อดึงแรงงานกลุ่มนี้กลับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจได้เร็วที่สุด และ 3.ต้องเร่งยกระดับผลิตภาพในภาคเกษตรกรรมควบคู่กับการเร่งเยียวยาผู้ประสบอุทกภัย และการวางมาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศแปรปรวนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและความมั่นคงทางรายได้ให้กับครัวเรือนไทยในระยะยาว ไม่ให้ความเปราะบางทางสังคมเหล่านี้ลุกลามจนกลายเป็นข้อจำกัดต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทยในอนาคต